Подолянчук Станіслав, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, ORCID: https//orcid.org/0000-0001-9088-3342

Podolyanchuk Stanislav, PhD in Physics and Mathematics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Fine, Decorative Arts, Technologies and Life Safety, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnitsa, Ukraine, ORCID: https//orcid.org/0000-0001-9088-3342

ОЦІНЮВАННЯ УЧАСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ УНІВЕРСИТЕТІВ В ДИСТАНЦІЙНИХ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ЗАХОДАХ

EVALUATION OF THE PARTICIPATION OF UNIVERSITY RESEARCH AND TEACHING STAFF IN DISTANCE RESEARCH AND METHODOLOGICAL ACTIVITIES

Abstract

The article is devoted to the issues of evaluating scientific and research work in higher pedagogical educational institutions. It is shown that monitoring the scientific activity of structural units (institutes, faculties, and departments) and scientific and pedagogical workers is an important part of the functioning of a modern university. It is established that the creation of monitoring models ends with the use of expert assessment methods. It is shown that scientific and research work at the university is diverse in nature; therefore, its assessment is developed

according to many indicators. Usually, the indicators reflect the presence of a scientific degree and/or academic title, publishing activities, international scientific activity, participation in scientific programs and projects, such as guidance of student scientific and research work, etc. An essential element of such assessment is participation in scientific and methodological events (conferences, seminars, and roundtables) of various levels. It is established that recently such events have been carried out mainly in a distance format. It is shown that, with the possibility of complexity of a predominantly technical nature, this form of scientific activity is characterized by high efficiency and effectiveness. Therefore, participation in remote scientific and methodological activities should be carried out when evaluating the scientific and methodological work of both structural units of universities (institutes, faculties, and departments) and scientific and pedagogical workers. The main features of the evaluation are taking into account the level of scientific and methodological activity, the form of participation, and the author's personal contribution to conducting scientific research.

Keywords: university, faculty, department, evaluation, scientific and methodological work, monitoring of scientific activity, conferences, seminars.

Анотація

Стаття присвячена питанням оцінювання науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах освіти. Показано, що моніторинг наукової діяльності структурних підрозділів (інститутів, факультетів, кафедр) та науково-педагогічних працівників є важливою частиною функціонування сучасного університету. Встановлено, що створення моделей моніторингу зазвичай здійснюється з використанням методів експертного оцінювання. Показано, що науково-дослідна робота в університеті має різноплановий характер, тому її оцінювання здійснюється за багатьма показниками. Зазвичай такі показники відображають наявність наукового ступеня та (або)

вченого звання, видавничу діяльність, міжнародну наукову діяльність, участь у наукових програмах та проєктах, керівництво студентською науково-дослідною роботою тощо. Важливим елементом такого оцінювання є участь у науково-методичних заходах (конференціях, семінарах, круглих столах) різного рівня. Встановлено, що останнім часом проведення таких заходів здійснюється переважно у дистанційному форматі. Показано, що попри можливі складнощі переважно технічного характеру, така форма наукової активності характеризується високою результативністю та ефективністю. Тому участь у дистанційних науково-методичних заходах повинна враховуватись при оцінюванні науково-дослідної роботи як структурних підрозділів університетів (інститутів, факультетів, кафедр), так і науково-педагогічних працівників. Основними особливостями при оцінюванні є врахування рівня науково-методичного заходу, форми участі та особистого внеску автора в проведенні наукових досліджень.

Ключові слова: університет, факультет, кафедра, оцінювання, науково-дослідна робота, моніторинг наукової діяльності, конференції, семінари.

Постановка проблеми. Науково-дослідна робота науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти є важливою частиною функціонування сучасного університету. Вона забезпечує підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, сприяє розвитку здатності використовувати новітні досягнення науково-технічного й культурного прогресу, сприяє максимальному розвитку творчого мислення, індивідуальних якостей, дослідницьких навичок здобувачів освіти, розвиває наукову інтуїцію та творчий підхід до сприйняття знань та практичне їх використання для розв’язання наукових проблем, організаційних, технічних і прикладних задач тощо [7].

Науково-дослідна робота відіграє важливу роль у педагогічному закладі

вищої освіти, оскільки є невіддільною частиною його функціонування та подальшого розвитку [1, с. 27]. Природно, що останнім часом активізувались дослідження щодо моніторингу наукової діяльності університетів, їхніх структурних підрозділів (інститутів, факультетів, кафедр) та науково-педагогічних працівників. До систем такого моніторингу розробники включають багато форм науково-дослідної роботи, частина з яких здійснюється в дистанційному форматі. Тому дослідження проблем оцінювання наукової роботи, яка проводиться дистанційно, на сьогодні є доволі актуальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазвичай розробка моделей моніторингу наукової діяльності має багатоетапний характер з використанням доволі різних підходів. Водночас для розв'язання подібних задач все частіше використовуються методи експертного оцінювання [4, 5], які є достатньо ефективними саме у випадках, коли та чи інша проблема досліджена недостатньо та (або) існує відносно велика кількість підходів щодо її вирішення. При цьому розробка таких моделей все частіше стосується не лише закладу вищої освіти в цілому, а і його структурних підрозділів [2] чи науково-педагогічних працівників. Опосередкованим підтвердженням актуальності таких досліджень є включення в змістовну частину навчання здобувачів вищої освіти питань, які стосуються науково-дослідної роботи, та все ширше запровадження ґрунтовної наукової освіти при підготовці майбутніх фахівців [3, с. 774].

Слід зазначити, що наукова освіта, як і освіта взагалі, все частіше здійснюється в дистанційному форматі. Таке навчання стає доволі поширеним та охоплює дедалі ширшу аудиторію. Воно є досить зручним для учасників освітнього процесу, пропонує ефективні інструменти контролю результатів процесу навчання та надає певну свободу вибору засобів комунікації між суб'єктами навчального процесу [6, с. 146]. Природно, що

дистанційний формат впевнено займає свою нішу й у сфері наукових досліджень, зокрема, при організації науково-методичних заходів різного рівня.

Мета статті – визначення особливостей оцінювання участі науково-педагогічних працівників у науково-методичних заходах, які організовуються в дистанційному форматі.

Виклад основного матеріалу дослідження

Оскільки науково-дослідна робота має різноплановий характер, то її оцінювання здійснюється за багатьма показниками. Зазвичай такі показники відображають наявність наукового ступеня та (або) вченого звання, видавничу діяльність, міжнародну наукову діяльність, участь у наукових програмах та проєктах, керівництво студентською науково-дослідною роботою, участь у різноманітних науково-методичних заходах тощо.

Природно, що окреслені напрямки науково-дослідної роботи містять багато різних показників, які відображають специфіку того чи іншого виду наукової діяльності. Так, наприклад, при оцінюванні видавничої діяльності враховуються (з різними ваговими коефіцієнтами) підготовка та видання монографій, підручників та навчально-методичних посібників, статей у фахових наукових журналах та збірниках наукових праць, тез доповідей на наукових конференціях тощо.

При цьому для статей враховується науковий рівень журналу чи збірника наукових праць: для іноземних журналів – включення до тієї чи іншої наукометричної бази даних (Scopus, Web of Science Core Collection, Google Scholar та інших), для українських – віднесення журналу чи збірника наукових праць до певної категорії, зокрема до категорії «А» (найпрестижніші українські наукові видання, які входять до міжнародних наукометричних баз даних Scopus або Web of Science Core Collection) або до категорії «Б»: наукові видання, які відповідають усім вимогам Міністерства

освіти і науки України та в яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт. Важливим також є врахування кількості співавторів тієї чи іншої наукової праці.

Однією з традиційних форм наукової діяльності є участь у науково-методичних заходах, зокрема у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах. Під час їх організації та проведення у науковців з'являється чудова нагода ознайомитись із науковими здобутками своїх колег, представити результати власних наукових досліджень та в умовах наукової дискусії аргументовано відстоювати свої погляди на вирішення тієї чи іншої наукової проблеми.

Слід зазначити, що проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів залишається актуальним і зараз. Проте їх формат зазнав суттєвих змін. Зовнішні обставини складаються таким чином, що переважна більшість науково-методичних заходів проводяться нині дистанційно.

Такий формат має цілу низку переваг. Однією з основних є можливість взяти участь у науковій конференції чи семінарі, не виїжджаючи зі свого помешкання. Ефект особистої присутності при цьому значною мірою зберігається. Крім того, економія зусиль на розв'язання транспортних проблем дозволяє більш раціонально використовувати свій час та опосередковано збільшити кількість заходів, в яких науковець може взяти участь.

Особливості оцінювання участі науково-педагогічних працівників у науково-методичних заходах, які організовуються в дистанційному форматі, мають враховувати рівень заходу (міжнародний, Всеукраїнський, регіональний, університетський тощо), особистий внесок автора в проведенні наукових досліджень, форма участі в науково-методичному заході (виступ на пленарному засіданні, виступ на секційному засіданні,

заочна участь).

Разом з тим при дистанційному форматі існують ризики, пов'язані з нестабільністю зв'язку, іноді недостатньою (як для передачі відео інформації) пропускною здатністю мережі Інтернет, можливими перебоями з постачанням електроенергії тощо. Проте це суттєво не зменшує ефективність проведення науково-методичних заходів в дистанційному форматі.

Висновки. Таким чином, участь у науково-методичних заходах є доволі ефективною та результативною формою науково-дослідної роботи. Тому вона має бути включена до системи моніторингу наукової діяльності структурних підрозділів закладів вищої освіти та науково-педагогічних працівників. Особливості оцінювання участі у таких заходах, які проводяться дистанційно, є врахування рівня заходу, форми участі та особистого внеску автора в проведенні наукових досліджень. Загалом участь у дистанційних наукових конференціях, семінарах, круглих столах дозволить як урізноманітнити науково-дослідну роботу викладачів і студентів, так і підвищити її результативність та ефективність.

Список використаних джерел

1. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). Харків : «ОВС», 2001. 256 с.

2. Моніторинг наукової діяльності у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. 2015 рік : інформаційно-аналітичний збірник / С. В. Подолянчук, Н. І. Лазаренко, І. Є. Руснак, [та ін.]; за ред. Подолянчука С. В. Вінниця : ФОП Легкун В.М., 2016. 111 с.

3. Подолянчук С. В. Актуалізація змісту наукової освіти під час

підготовки майбутніх учителів. *Інноваційні практики наукової освіти* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., 15–19 груд. 2022 р. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 773–779.

4. Подолянчук С. В. Визначення компетентності експертів з оцінювання наукової діяльності у вищому педагогічному навчальному закладі. Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2014. №4. С. 112–122.

5. Подолянчук С. В. Формування кількісного і якісного складу експертної групи зі створення моделі моніторингу наукової діяльності у педагогічних ВНЗ. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2014. №15. С. 177–187.

6. Рябець О. Формування дослідницької компетентності у здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти в процесі дистанційного навчання в умовах повномасштабного російського вторгнення. Наукова молодь-2023 : зб. матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, 21 листопада 2023 р. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2023. С. 146–149.

7. Тадеуш О. М. Наукове наставництво як вид партнерської взаємодії у сучасному університеті. Освітологічний дискурс. 2022. №2 (37). С. 113–132.

References

1. Mykytiuk O. M. (2001). Stanovlennia ta rozvytok naukovo-doslidnoi roboty u vyshchykh pedahohichnykh zakladakh Ukrainy (istoryko-pedahohichnyi aspekt) [The formation and development of scientific and research work in higher pedagogical institutions of Ukraine (historical and pedagogical aspect)]. Kharkiv : «OVS». 256 s. [in Ukrainian].

2. Monitorynh naukovoi diialnosti u Vinnytskomu derzhavnomu

pedahohichnomu universyteti imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. 2015 rik [Monitoring of scientific activity at the Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University. 2015]: informatsiino-analitychnyi zbirnyk / S. V. Podolianchuk, N. I. Lazarenko, I. Ye. Rusnak, [ta in.]; za red. Podolianchuka S. V. Vinnytsia : FOP Lehkun V.M., 2016. 111 s. [in Ukrainian].

3. Podolianchuk S. V. (2022). Aktualizatsiia zmistu naukovoi osvity pid chas pidhotovky maibutnikh uchyteliv [Updating the content of scientific education during the training of future teachers]. *Innovatsiini praktyky naukovoi osvity* : materialy II Vseukr. nauk.-prakt. konf., 15–19 hrud. 2022 r. Kyiv : Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy. S. 773–779 [in Ukrainian].

4. Podolianchuk S. V. (2014). Vyznachennia kompetentnosti ekspertiv z otsiniuvannia naukovoi diialnosti u vyshchomu pedahohichnomu navchalnomu zakladi [Determining the competence of experts in evaluating scientific activity in a higher pedagogical educational institution]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy: filosofiia, psykholohiia, pedahohika, sotsiolohiia. №4. S. 112–122 [in Ukrainian].

5. Podolianchuk S. V. (2014). Formuvannia kilkisnoho i yakisnoho skladu ekspertnoi hrupy zi stvorennia modeli monitorynhu naukovoi diialnosti u pedahohichnykh VNZ [Formation of the quantitative and qualitative composition of the expert group to create a model for monitoring scientific activity in pedagogical universities]. Mizhnarodnyi naukovyi forum: sotsiolohiia, psykholohiia, pedahohika, menedzhment. №15. S. 177–187 [in Ukrainian].

6. Riabets O. (2023). Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti u zdobuvachiv tretoho osvitno-naukovoho rivnia vyshchoi osvity v protsesi dystantsiinoho navchannia v umovakh povnomasshtabnoho rosiiskoho vtorhnennia [Formation of research competence in applicants of the third educational and scientific level of higher education in the process of distance learning in conditions of a full-scale Russian invasion]. Naukova molod-2023 : zb.

materialiv KhI Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh, 21 lystopada 2023 r. Kyiv : TsP «KOMPRYNT». S. 146–149 [in Ukrainian].

7. Tadeush O. M. (2022). Naukove nastavnytstvo yak vyd partnerskoi vzaiemodii u suchasnomu universyteti [Scientific mentoring as a type of partnership in a modern university]. Osvitolohichnyi dyskurs. №2 (37). S. 113–132 [in Ukrainian].